

Pridplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalači.

U Četvrtak 10. Prosinca. 1874.

Broj 25.

VINO, VINO BEZ VODE.

Vi birtaši il krčmari
Mijandžije mladi, stari,
Koj' točite vodu s vinom
Božjim ljudem dobrom cienom ;

Neznato li da s' griehota
Kvarit, točit — ah strahota?! —
Zato Noe, ovo čujte,
Što govori, njem vjerujte :

Noe, mudri starac, reče
Po potopu vičujem Bogu :
„Dragi Bože ! ja ti veće
Ove vode pit nemogu.

Sve što griješno bješe tudi,
Ljudstvo, zvierad vodom plovi —
Mili Bože ! pravo sudi :
Mogu l' piti otrov ovi?“

A Bog njemu toga radi,
Dado lozu da usadi,
Da mu rodi groždjem sladkim
Vinom dobrim, kriepkim, jakim.

Loza rodi, Noe kuša,
Vino dobro, Bog i duša !
Jer u grlee ide gladko
Vino dobro, vino sladko.

Obraz rumen, svjetle oči,
Srce živo da izkoči,
Od veselja s dobre volje,
Da već nemož biti bolje.

Noe vino kad je pio,
Vodom mješat nije htio :
Mješat, kvarit dara toga,
Te stim vriedjat dragog Boga.

I vi dakle svi krčmari,
Vino da se nepokvari
Po toj vašoj vodurini,
Po njoj ploveć zmijurini :

Pazte da se to sačuva,
Dobro vino zrije, skuva
I bez vode sred podruma,
Gdje se vrti griješna kuma.

Jer bunjevac, vesel šokac
Nežali vam dati novac
Za dar božji, što je vriedno
Pit bez vode dobro vino.

Bunjevac.

SLAVIANKE MATERE.

Od jednog vriemena podiže se tužba na Bunjevce i šokce, da u njima opada ona starovična nabožnost, radi koje su na sve strane hvaljeni bili ; gubi se poštovanje stariih, ujedno zakona i sveta i svetovna, pa sve širji prostor zauzima neposlusnost i nepokornost. Da neima medju njimih one sigurnosti dobarah imetka, koja se na primer drugim narodnostima izvadjala. Koju nam dokaziva ubaštinen običaj : da se dvorovi neogradjivaju, kapio na njih, i brave na sgrade nepostavljaju. Tužba je da se tamo i vamo veoma ocrnjiva čistoća vladanja, spola ženskog, koja je priko hiljade godina kano diamant svietlila. D. je pravda i ljubav istine, svoje kraljestvo u našem rodu na uske granice uvukla, dapače lakomost varka i laž u mnogih obitelih zavladala.

Da je jednostavnost nošiva, koja nije dućana potriebovala, buduć je slavianska umietna ruka i mužku i ženku odiću sastavit umila, sa svim propala, i najskupljoj gizdoći jastuk namjestila.

Da je knjiga koja se za diku svake kuće kod naših stari smatrala, s kućne grede svim nestala, jere mladji riedko poznaju šta je A i B. Al neka tko baci med njih samo iz šale, ili lukavštine rieć : da će se zemlje dielit, da se porez neće plaćat, sluša ju ga većma, nego Isusa, ono mnoštvo na gori, koje za tri dneva ništa nije blagovalo. A kakono vele : radinost od ona doba, od kako se zadruga izdiele, nije napridovala, radi čega je imućnost duboko utonila, i na površaj došla sirotinja, još i u takvih miestih : koja su radi bogatstva nazvana bila, zlatna n. p. Aljmaš.

Mi s našo strano neprimamo ovo sve za istinu, već glasove snujemo, kako do nas dopiru. Al poklem bi Bunjevcom i šokcem odzvonilo ako bi se ovih nemilih glasova samo i pola obistinila. Zato se unapried još za vriemena utičemo slaviankam materima.

Nikad nisam čuo, da je dobra mati zlo djetre rodila, mo-

že biti da ga je obitelska, ili obštinska družina zlim duhom zadahnula, al dobra mama ni je ga zlim rodila. Zato su naši stari veoma na to pazili : kakoveć jim biti prijatelj i prija. Pa ako se ovi nisu stariim uzodpadali, volili su dietetu svoju roditeljsku ljubav uztegnit, nego privolit : da se s takom obiteljom po zenitbi skopćaju.

Ako otvorimo knjigu starog i Novog zakona, gdje se na pomene jedna izvrstita osoba, vidimo da se opisiva djed i pradjed. Ako štijemo životopis svetacah mal da ne kod svakog se hvali i slavi njegova Mati. Ako se udubimo u narodnu poviestnicu mah kojeg puka, i dopremo do oglašena muža, koji je zasjao svojem narodu dičnim činima, na polju gradjanskom ili vojnom, navadno se bilježi : da vrlo matere radjaju zaslužne sinove.

Od vas dakle slavianke matere čekamo mi svi koji se na nezahvalnom putu narodne prosviete neumorno trudimo : da će te nam pomoć do onog ploda, na koj željno izgledamo. Da naši slavulji i slavuljke, mužka i zenska diočica omiluju škulu, i u njoj knjigu. Da se razidju oblaci neznanosti, koji su naše plemo obavili, da već nevidimo, šta je dobro i zlo, šta je pravo i uepravo. Slavianke Matere vierujte nam : da ako vi otvorite vaše srce našem vapijućem glasu, ako vi ogrlite našu otabaljenu osirotjenu narodnost, onda neće slavianska škula više nikad biti, prazna. Ej onda će slavianka mati umit oca navest, da sina i kei od škole neodvlaēi, onda će ona naći sriedstva, da ih odije i obuće. Ona će iz jaja krajcaru po krajcaru kupiti, da im na knjižicu, nakupi, jel bi od stida pod zemlju propala, da joj sin neumi napisat, a kei proštit pisma.

Od vas čekamo Slavianke Matere : da će naši mladići i djevojke revno pohađjat krštjanske nauke, da se uskrisi ona bunjevačka i šokačka slava, da smo mi ne samo nedeljom, već stari i u poslanom danu crkve punili. Da se preustroji ona čistoća vladanja, koja je u mladićam i djevojkam kano primer stidljivosti hvaljena bila.

Od vas čekamo : da naši mladići i djevojke zaisto posta-

zkvh.org.rs

nu stupovom zadruge familije, na kojima će se narod osnivati u duhu i tielu. Da se odstrani, od njih glupost, nečudorednost, vanredno razkošje, gizdanje, koje ruši kuću i tamani imanje. Da zavlada ukus jednostavnosti i razboritost, uvidjavnost, one ludosti, koja radi jedne kćeri, da ona sjaje u zlatu i srebru, narušiti svoj inetak, založi kod židova ili grka svoju slobodu, i otvara kapiju da mu u kuću ulazi puko siromaštvo. Od vas čekamo slavianke matere : da pokažete našim mladićem i djevojčicama, da oni koji znadu raditi, kad ih siromaštvo tira u ris, i službu, još umjetniji, i vieštiji mogu biti u dobru svojih roditelja; pa da se uzbudi u njima ponosnost dike i hvale vriedna : da se nadmeću s, niemcem i magjarom, da će, manje na ruhojiće i piće potrošiti, al da će na opravnih koli, siediti, na liepiših konjih se vozati, da će spremnije svoje njive urediti, da će veće kamare od litine na svojem gubnu saditi. Od vas čekamo : da se uzbudi u mladićem i djevojčicama ljubav stare istine : da ništa drugo nesmatraju za najveću sramotu i rugotu nego laž, ili da se po laži daju voditi, to, toje najvidniji znak gluposti i podlosti.

Od vas čekamo : da se uzbudi, u mladićem poštivanje mojega i tvojeg, kakoje u starini bivalo, da batinom odvija od sebe ludu, kojiga kani zaludjivati, daće mu tko badava zemlje dieliti, i da neće porciu plaćati; da izruži onog ko bi ga smio napastovati, da se on tudjeg dobra dodie, koji se sve do skora time slavio, da svoje blagodarno dieli.

Od vas čekamo Slavianke Mutere : da uzraste u našim mladićem i djevojčicama ona krotkoća, koja se bojala Boga, pošivala starie, i voljno se pokoravala svetom i svetovnom zakonu, da oživi u crkvi radost u slavianu, kojije, svetu Majku crkvu već svojim odpadničtvom u Nazarenizam ožalostio, da se popravi bedem naše vjernosti prama domovini, i gospodujuću kraljevsku familiju, kojeg su sazidjali naši stari u krvnih ratovi.

ULOMCI IZ OPISA DJAKOVAČKE CRKVE

po Glasniku.

Evo još jednoga čina evanđeoskoga, koji epizodalnim nazivaju, a mudrost ga Isusova obrati na postignuće svete svrhe svoje i na korist svega svieta i svih vremena. Farizeji, hćeovski osvadi i omraziti Isusa, privedoše k njemu ženu nesretnicu okrivljenu zbog preljuba. Sudi joj, vele, gospodine po zakonu Mojsijevu, koji nalaže, da se ta vrst grieha kamenovanjem kazni. Biti će bilo, da je žena bila mlada i odlična, da je spadala na svojtu uglednu i obljublenu. Mnijahu dakle licumjerci i zavidnici : ili će ženu odsuditi Isus po zakonu i tada se omraziti sa celom obitelji i celim narodom; ili će ju odrješiti i tiem se u oprieku staviti sa zakonom Mojsievim; u jednom i drugom pako slučaju naša je dobit. Ali se ljuto prevariše, jer Isus poznavajući, da su osvadnici grobovi izvana bieli, iznutra pako puni smrada, poznavajuć njihovu ludu namjeru, pogleda ih onom oštrinom, koja do najnutarnjih tajna duše i i sviesti dopire, i reče im : istina je žena je smrt zaslužila, tkogod je od vas čist i u svojoj duši miran, nek se prvi kamenom na nju baci. Ovo rekav počeo po tlu crkvenom pisati, i to po mnenju nekih imena onih zlobnika, koji su istu opaćinu počinili, i možebit se na sirotu grešnicu samo zato razljutili, što se njihovim požudam odazvati nije hotjela. Vidivši zlobnici, da su Isusu ljage opakih njihovih duša poznate, jedan po jedan iz crkve uznakoše. A Isus dignuv oči, upita ženicu : gdje su, koji te osvadiše ? a na odgovor : ne ima ih, gospodine, odrješit ju od grieha, i odpusti s liepom ozbiljnom opomenom : kad ne ima nikoga, koji bi te odsudio, ne ću te ni ja odsuditi; povrati se kući u miru božjem, i nemoj više griešiti. ¹⁾ Slučajno dakle ovo napastovanje farizejsko upotriebi Isus, da praktičnim načinom dokaže, da je on vječito slovo božje, koje sve zna i vidi, i komu ništa ne poznato nije, što u sviesti i životu čovječjem biva; da je on po vječitom oteu svom postavljen vrhovnim sudcem živih i mrtvih; da zakonom Mojsijev, zakon straha i vanjštine prestaje, a da počima novi svetiji zakon milosti i nutarnjosti; da, odkad je Mesija na ovaj sviet došao, da mukom i smrti svojom zamieni čovjeka grešnika i da mu milost božju opet povrati, griesi kazniti se imaju ne vanjskim

¹⁾ Iv. 8. 3—11.

načinom, nego svetom pokorom i skrušenjem, i da se u kršćanskoj kazni poglavito o tom radi, da se grešnik izvida, popravi i ka kriepostnomu životu opet povrati. Slučajni ovaj čin upotriebi Isus, da u spašenju grešnice predstavi svietu živi symbol onoga otajstva, kojim svaki pojedinac u svetoj pokori ljagu duše svoje krvlju sina božjega pere, i u smrti Isusovoj dobit neumrloga života i baštine vječite slavi; opetujemo, predstavlja nam se u slučaju spašene preljubovnice symbol otajstva, koje je nam slabićem i nemoćnikom na ovom svietu toliko nužno, da bi bez njega malne bez ikakva ploda ostalo presveto otajstvo svetoga križa i smrti gospodnje.

U tu vrst evanđeoskih događaja spada i ono zlobno napastovanje, kad su naime Farizeji Isusa, da li se smie davati porez cesaru? Mreža vrlo fino zapletena, da ju nije mudrost božja preliepim i za cio sviest prekoristnim načinom razplela. Imao se je Isus po nakani licumjeraca omraziti ili pred cesarskom vlasti, ako rekne, da nije slobodno danak davati cesaru, čim bi nekim načinom potvrdio onu himbenu potvoru : „čini se kraljem, za to je protivnik cesarev,“ ili bi se imao omraziti puku žudinskomu, koji je sa svim jarom ponositoga svoga srdea mrzio na Rimljane, i jarom njihov vrlo neuztrpljivo podnašao, ako rekne; mora se davati daća cesaru. Isus međjutim ne učini ni jedno ni drugo, nego upotriebi tu slučajnu sgodu, da izusti noćuvenu dosele istinu istinu ne umrlu, na kojoj se sav poredak svieta i država, svaki napredak i svaka sloboda osniva, to jest : da se svako društvo čovječje ima osnivati na dvie različite, u svojih svrhah i sredstvih samostalno, a u svom doticaju, koji se na nikakav način izbjeći neda, skladao oblasti „podajte cesaru, što je cesarovo, a Bogu što je božje.“ ¹⁾ Kršćansko osobito društvo imalo bi misliti, i iz svih sila nastojati, da u cjelovitom organizmu svojem bude symbol one svete sloge i jedinstva, koje se u vječitom slovu božjem očitovala, kad se je s puti i naravi našom u jednoj božanstvenoj osobi sdržilo i spojilo na spas i vječitu korist ne samo pojedinca, ne samo svakoga društva, nego celoga svieta. Znak je slabosti i kratkovidnosti, kojom se, budi nam slobodno reći, mediokriteti današnjega vremena toliko odlikuju, tražiti razkol i razdvoj ordje, gdje bi onolika sloga nužna bila, kolika obstajiti ima između zdrave duše i čila tiela. Žudije ogrnuše Isusa ervenim plaštom, da mu se narugaju; skoro nam se slični tim žudijam čine oni, koji skrajno svoje neumie i nevještinu svoju u vladanju pokrivaju liberalnimi prnjotinami progona crkve božje, majke ciele evropejske izobrazenosti i zatočnice svake slobode. Crkva moralnim svojim uplivom promiče mir i red, zakonitost i pravednost, sdušnost i pravu slobodu; ali pokušaj, ma s koje strane, ruke joj sputati, te ju na postignuće stanovitih političkih svrha svesti, odmah si ju smrtno ranio i oslabio, i skoro ju svakoga upliva na sviest i ćud narodnu lišio.

(Sliedi.)

ČIČOVSKI BOŽJAK.

(Pripovieda Blaž.)

X.

Biaše jedna grozovitih noćih, kadno se kroz nadvijene oblake križale striele i pucnjavom gromovih tresle zemljom i razliegale čarnim Dunavom. Gromovozni Ilija o privečerju zaslavlavo svoj dan i do ponoćna sata ubijao strah u kosti ljudske. Na mohačkom ostrvu zapalio salaš Vinka Matušića, a kraj srpskoga hrama u Mohaču udario u kameni krst, što su ga susjednice i pustolovi svieta težkimi griesi obezčasivali.

Mnogo putah sam pripominjao tamošnjemu svešteniku, da te Pelagije progna iz područja svojih vjernikah, a bludjenice svoje župe Izaijevim mačem Krizostomova jezika obrati u Mandalene. No trud i muka osta do danas bez uspjeha. Mnogiput sam mu spomenuo Jelenu i njenu sudbinu, nad kojom je uzdahe staračke duše sasdahnjavao.

Istom je oblak oblakom zakresnuo, žarka se munja lisiknula, a iza svake striela strielu zasegnula. Tad se provalila kiša vjetrovitim pljuskom, a sa dunavskih vodenicah dozivala

¹⁾ Mat. 22, 15—22.

pomoć kršćanske ljubavi. Jauk sa salaša, sa Dunava i iz varoši umekšao bi i najtvrdje srce razumna stvora Božjega.

Svietiljke su po ulicah i u kućah već davno pogasnute. Pred razpeli u tavnih sobah kleče ciele porodice te zazivlju u pomoć Boga i Bogorodicu. I srpska, i popovska, fratarska i biskupska zvona udaraju na oblake, da je žalost i poslušati. Ni puk ni zvonari neće da slušaju poglavarstvo, koje jini dokazalo i dokazuje, da je najpogibeljnije zvoniti na oblake; jer zvona privlače striele i gromove u crkve i nad glave zvonarah.

Sred tih prirodnih strahotah vidi se svjetlost kroz robrenice (šaluzine) iz sveštenikove sobe na sokak. A uznemireni vodeničari zahman su puške izbacivali, zalud pomoć dovikivali, vidjahu, da se iz sobice ciganina Ferka odbacuju traci tinjajuća meća na Dunav. Inače svim dunavskim rubom i svom doglednom varoši ko da vlada grobna tišina.

Priroda se slegla, Dunav ponešto umirio, vode se silne unj salile, zvona prestala, a dvanajsti sat na popovskom tornju odbio.

Srpskim sokakom nosi dečarče otkrivene glave fenjer s gorućom voštenicom. Za njim koraca pločnjakom otac sveštenik, noseći u ruci presveto otajstvo na poputbinu bolestinici.

Ko što se vani umirila narav, tako se umanjila težka bolest i umirila bolna duša u bolestinici, kad je upazila Božjega namjestnika. Željnom ga je željom iščekivala, da mu verno i iskreno odviše dušu grdnimi griehi ranjenu i da odvali žrvanj pečalih sa svjesti svoje, Ah kako je duboko uzdisala duša jedna pod tereti strašnih opačina! Svaki izust smrtna grieha iztisnuo je gorku suzu iskrene kajnosti iz oka izpovjedajuće se pokornice. Pred njom se razastrlo tamno prlje prošasta griehna života. Od kolievke do smrtno postelje pred očima joj puko jaz propasti, a nad njim u slici oslobodjajuća angjela Božjega lebdila je određujuća desnica svećenikova.

Iza svete izpovjeda okriepljena presvetim Tielom Isusovim skrušena čista duša pokorničina, afajuća su u milostiva Gospoda vječnosti, radostju je čekala uskoru smrt, svoj razstanak od tiela i zemlje. Te poljubivši kćerčinom skromnosti svešteniku štolu i ruku, zaniemi svietu, zaživi istini.

Istom što je sveštenik s dečarcem stupio pragu doma svoga, zajekne žalovito zvonice opominjajuće vjerne, da se jednoj duši približaje smrt i polazak s ovoga svietu. Rodjaci i znanci, znajući tko je na umoru, pohite krstom o čelu, a molitvicom u ustih skrovitoj kućici ciganina Ferka. I jedva dadoše umirajućoj goruću blagoslovljenu svieću u ruku, te kleknuvši stae u plač moliti, začuše u dvoru lupu konjskih kopitah. U sobicu stupi mlad čovjek, iztrošenih obrazah, dršuća tiela i padši nad krevet smrću se boreće bolestinice, zajaukne u sav glas : Jeleno, vjerenice moja!

Jelena ga pogleda . . . ponešto tielom trgne, te zaklopi oči do sudnja dneva . . . i predade Bogu dušu.

U iztočnom kutu mohačkoga srpskoga groblja uzdiže se ladni grob s uzvišenim crvenim križem od dva slova : J. M. Radnici, željeznički nadničari, vidjahu mnogo putah noćju na tom grobu klečeća i moleća čovjeka. A stauovnici ga poznavahu imenom Dako Mitrovića, pustinjaka mohačkog otoka.

XI.

Subota je u oči slavna Imena Marijina g. 1872.

Moj prijatelj hōgyészki kapelan, a sadanji szakadatski župnik, u suglasju svoga starca pokojnoga prepošta, pozove me bratinski da mu dojdem u pomoć poslje podne toga dana izpovjedat, a sutradan da o 10. uri rekнем u Čičovu njemačku propovjed.

I jedno i drugo preuzmem tim srdačnije što sam dočuo, da Čičo hodočasti i naš sviet iz tolnanske i baranjske županije, iz Slovačke, Bačke i Banata, a u ovom kraju nema nijednoga našega popa, i što mi je dobar Bog udielio dar govornički, da puku, osobito naše krvi, od srca k srcu besjedit umiem. Iskustvom je dokazana doduše istina, da je taj dar milosti Božje izvor ljubavi pučko prema meni, nu da mi je sveudilj u poluci zemaljske sreće bio na uštrb. Jer koga puk ljubi, toga danas većina popovah mrzi. Te li ti se revnosti odreći il progon kaljavih jezika podnoseć uztrpljivostju priznanstvo očekivati. Ja sam si, Božjom pomoći ovo poslednje za nit života odabrao.

Tom odlukom o popoldašnjoj drugoj uri stignem u Čičo. Po čičovskih bregovih bješe jur množina razastrtih šatah. Spod njih mnoš poredanih sandukah, punih medenjakah i svakovrstne robe. Amo sudje za vino i šljivovo pivo, onamo roglje i škafovi, tamo vile i drugo željezo : brave, ključi, motike, lopate, sita, kolovrati, preslice, vretena, svioće, stakla svake vrsti, umjetno i naravno cvieće, klepke i ino pokućtvno orudje, nužno pomnu seljaku pri svakdašnjem poslu.

Po putovih i dolovih sijaset sjedećih i kukajućih prosjakah. Ovaj bez ruke il po porodu il usljed rata, onaj bez noge, bez očjuh, vozeći se na dvokolicah il se povlačeći na šljakah. Jedan udara prosbom i pjesmom na magjarsku, riedko kaj na njemačku. Samo jedan jedincati tamo pred crkvenim ulazom vuče gudalom na božjačkih guslah po konjskom repu i muževnim glasom slaže u pjesmu junačka djela Kraljevića Marka.

Pred njim je otvoren grub šešir s darovca „za krajcaru malen darak, al veliku zadužbinu!“ Na njem bosonogom uprljano ruho s fine srpske tkanine. Goloprsmu pokriva pleća plavi zobunac širokih pucetah. Preo rameuah prekrizile mu se na kajasih viseće dvie prtenjače torbe. Jedna služi za gusle i gudalo, druga za jestivo i obogu prtljagu. Posadio se božjak na čimen i dovršiv pjesmu proslavnicu u sav bi glas zaviknuo :
daruj oče, daruj majko, daruj starče, daruj bako,
ta krajcarak mal je darak, a velika zadužbina!

Saslušav ja u ime Božje u crkvenoj izpovjedaonici čislo pokornikah na sva četir jezika : bunjevački, slovački, magjarski i njemački, izajdem pred crkvu i stanom pokraj božjaka, opetovajućega malo više pomenutu prošnju. U nazočnosti mnogih dušah svake rečene narodnosti upitam ga naški : kako mu ime i okle je ! A on kao da me preslušao zagubi ovako :
Zdravo da si Kraljeviću Marko! Dorasli su junačkome perju,
Pozdravlja te Ungarija ravna Uza te bi rado polećeli
I ugarski viteški Slaveni! K ouom vršku do si ti nekada
Pozdravlja te i dozivlje tebe Uzdigao našeg roda ime!
Medju jato naših sokolovah.

— Živ bio, prijače! viknem ja. — Dod još koju ! A on čo :

Ja sagriehih, ah ! po sliepoj strasti,
Ja nevidjoh kuda ću propasti,
Ja neznadoh kako pod zemljicom
Bog postupa strašno s ubojicom !
Ja se kajem, — dodjoh do spoznanja, —
Ikad steći Božjeg smilovanja ? . . .

Tu mu zadržeu ruke, a gusle panu na škrljak. Rukama zaklopi oči i udari gorko u plač.

— Što ti je naspjelo ? ubogi božjače ! upitam ga.

— Svešteniče Božji, bje mu vapaj, mahni me težkih grijeah !

— Sutra, sinko, prije sv. mise.

Tisnem mu darovinu u šaku i polihim u Kurd.

Rekoše mi sutradan našinci hodočastnici, da je svu bogovitu noć plakao, pred golgotskim razpelom klečao i Boga molio.

Ja sam do sv. mise u nedeljni danak i opet izpoviedo i vidio kako je i naš božjak k izpovjedaonici puzao. Kako je rano duše svoje u poduljoj izpoviedi szakadtskomu starcu župniku odkrivao, kako je kraj izpovjednice plakao i jecao, kako su ga k žrtveniku odveli i, kako je pod sv. misom presvetu pričest primio.

Taj dan, pripoviedahu mi, nit je guslao, nit pjevao, nit prosio, već sveudilj do pred večer u crkvi pred kipovi Presvete Trojice i Bogorodice molio. A tada, veljahu, da je svoju božjačiju zaprtio, palicu latio, te čibračkim putem kroz kurdsku šumu put Kozara udario.

Nebo se sutonom strašno naoblačilo. Vjetrovi su silni s kišom udarili. Munje sd kurdskom okolicom križale, a u šumi put Lengyela grom iza groma praskao.

Zorom drugoga dana dojavise mučinjci poslenici, da na razkršću kurdskoga, mučinjškoga, lengjelskog i mekinjičkoga hatara leži gromom ustrieljen prosjak. U djepu mu najdošo rukopis čirilicom izvezan. A u rukopisu što sam presenečen poznano mi ime : „Dako Mitrović iz Budinacah.“ Tuj ga sahraniše, i tu je putnikom : „prosjakov grob.“

A ja vozeć se il prolazeć kraj njega uzdahnujem : „Moj Dako, dušici ti lako!“

ZANATLIE U LJUDSKOM KOLU.

IV.

Častnoje dakle i veoma važno ono mjesto, koje zauzima-ju u družini ljudskoj zanatlie. Jerbo oni sačinjavaju sriedinu svijuh stališa na koje su ljudi po žiću razdieljeni. Zato ako ćemo poviestnicu viere, obraženosti, ili slobode razmatrati, svagdiće mo naići na zanatlie kano znamenite činjenice. Oni su naputjeni po svom radu : da se u družine sastavljaju, uslied čega kod njih se svako bilo to mah kako dobro, najlahkše i najfrišćie razprostrani. Vidilismo da se viera kršćjanka, najprije u gradovi razvrižila, i ona svetlost znanosti koju je kršćjanluk prineo tamo je najprije prosjala. U gradovi se najprije probudio duh rođjubstva, i tako se podhranio : da je kadar bio već i onda slobodu izvojevati : kada je ona u feudalizmu zasuznjena bila. Neće nam dakle itko zamjeriti : ako i mi od zanatlia izčekivamo : da u njimih oživi, uskrnsne duh svoje zanemarene narodnosti, da okuse milinu materinskog jezika, i ne postaju polugam inih narodnosti, da se priko njih mašaju do poljodilca, pa da najposli i iz njegovih grudi iztrgnu materinski jezik. Od zanatlie čekamo da primi iz usti učenih umiljatost i čistoću svojeg jezika, i tu po razgovoru nlie u pamet poljodilčevu. Od zanatlie čekamo da poštu je knjige i novine, koje se na njegovom materinskom jeziku štampaju, i da ih unaša u družinu poljodilacah. Stvar je nepobijena : da zanatlie mogu poljodilca u obraženosti lahkim načinom uzdignuti. Radi čega donle nemamo ni nade, da će se naša knjiga kod poljodilca ukućit, dok ju zanatlia ni je obrglio.

Odkud će lasno po svakog čovieka postati : da se i svako zlo putem zanatlia najlahkše razprostire. Nećemo primere da navadjamo, kakve bi mogli mnoge u jedan čas nakupiti, da isti nitost naše izreke po ovima razjasnimo. Poviestnica i vierska i svietovna takve nam nabraja na svakom listu, dosta će biti samo napomenuti : da je i ona komuna koja je tako ruglo načinila u Parisu najprije kod zanatlia vrbovala. No mi se nemožemo upuštati u poslove međunarodne, dosta je nama brige o svom rodu. Koga ako još i svoji zanatlie ostave, onda bi mu bolje bilo : da je turske veruge primio, nego što se je junački boreć od svojeg doma odstupiljivo, i svaku stopu zemljišta koju je ostaviti prisilovan bio, vrućom svojom krvom oblio. Ta da je u lancu turskih robovao, barem bi svoju narodnost zadržao, dočim sad gubeć ovu, gubi svoju imovinu, i prisiljiva se ostavljat zemljište na kom su mu djedovi povoljno gnjzdo, opravili, ostavlja al žali bože ne kao junak, već kao tudj sluga, ako ne baš kao prosiak. Vi Subatički Vi Zomborski bunjevački zanatlie, grieh činite proti rodu svomu, grieh koji se neopraštja kad svoj jezik, svoju narodnost, gazite. Bratjo! vrijeme je da se osviesćite, buktinju narodne prosviete u ruke uzmete, i polje šokačko bunjevačko naukom razjasnite.

RAZNE VIESTI.

Veće : da će Presvietla carsko kraljevska obitel Božićne sveteć provest u Godolovu. — **Buduć Sabor** nemože da prigleda proracun za 1875 god. sastavljen, to će dozvoliti ministarstvu : da može za koje vrijeme trošit svote po financialnom Sboru odobrene i porcu izkupljat. **Velika je nužda u Pešti**, založene su silne stvari, ljudi sriednjeg stanja unosili su svoje skupocienje, i poklem izkupit nemogaše, mnogo je na dražbi izgubljeno. — **Zubović domobranski poručnik**, koji je bio srićno odjašio u Parisu povratio se u Beć sa svojim konjom kadarokom. — **Peštanski sveučelišni djaci** misle : da će koristno biti, ako će se svaki djak obvezat : da prilikom upisa plati 1 fr. na djačku bolnicu. — **Iz Debrecina** pišu : da je jednom čovieku već blizu sela kuriak skoćio sastrag na vrat, na što čoviek uplašen čvrsto ga je uhvatio za noge, i time vikajuć selu se približavao, al kuriak ga je tako izgrižio, da kad su iz sela iztrćali i kuriaka ubili, i čoviekje umro. — **Varaice** jerbo sad već nemogu ljude nafrkat da kupuju dionice poduzeća, komu nije ikakva temelja, oglase da su uredili tvorinaru, pa traže činovnike i službenike na masnu platju, al ovili je svaki dužan položiti kancu, ovako nakupo liepu svotu, i među se podiele, a tvorinaru neka traže zaludjeni u zraku. — **Ludovicea** domobrankska akademiečka sgrada tako jako propada u zemlju, da se pokazivaju na zidovi velike puk-

lotine. Linebauer graditelj izaslanje na prigled. Što ljudi u naše doba snuju, prave, zidjaju, to je sve provisorno privremeno. — **Za ugarske romane** iztoćne vjere izabran je za mitropolita gosp. Roman Miron s 51. glas. — **II činovnik** na toliko je metjo na lutriju : da je svoju 1800 fr. inoseću imovinu, a još i prćiu svoje supruge, proigro na što se veoma tugi podao, i pametju pobunio.

G A Z D A L U K.

Šljive crnice. Neće proteć dugo vrijeme pa će se i kod nas razvrižit željeznice, i umnožavat prilike, da možemo ovo što odhranimo, prodat onima, koji to neposiduju, i kupiti što neproizvadjja naša zemlja; crnice su već u trgovinu unišle i siguran prihod donašaju posidniku, osušene ili u pekmez kuvane. Bog je razdielio i voće košto i živine polag podnebjja. Zato je već stari Latinac reko : da svako zemljište neradja svašta, one zemlje koje su po jugoslaveni napućene veoma su prikladne za crnice, košto i druge šljive, Bog bi dao da se jugo slaveveni više postaraju kako će ih u novac sbiti no što se staraju, da se od šljiva, dosta šlivovice napiju. I drugo je voće zdravo i po gazdinu kesu koristno, al šta ćemo kad nismo naućili onaj način, kojim bi to voće tako umili opraviti, da bi se snjime mogao, i onda kadje zaostalo i finii ukus izdovoljiti. Jel za ono naše suhe kruške i jabuke baš se niko neće polakomiti. Pošto smo dakle najumjetnii u sušenju šljivah, i kuhanju pekmeza, i jerbo nam i dica miluju, da im se po koja šljiva u torbicu spremi, ili kruh pekmezom namaže, prije nego što se u škulu odprave; to valja sve ono činiti, što je potriebno : da nam crnice zdrave slatke i plodonosne ostanu. Samo onu pred-sudu valja izuti : kanda bi se šta na svietu moglo razvijati, i bez čovijćeg upliva; istina — Bog može, al takim plodom koji nas guši i zube utrni. Svaka živina i svako rastilo iziskuje brižljivu čovijćiju ruku. To je već svaki gazda uvižbo : da crnice od nikog doba veoma ginu, njima i zima i žestina nahudi, neka ih hrdja obuzme i to ne samo stablo, već i grane i ogranke, listje požuti, i crvene bobice dobie, plod nedozria zapušljivi, popada, i što sazrie to neima slasti, crnice prirodno. Jedan župnik u nimačkoj Karla Fischer obširnie navadja uzroke u Pražkom gospodarskom Listu, i te veoma učeno razabira. Mi ga nemožemo sliditi u svima točkama već će mo iz tih samo mozag izvaditi : da i naši vrtlari te stvari promozgaju, i vide : nebil koristnie bilo da se onaj običaj skojim se crnice ponajviše proizvodjale ukine. On veli : da je ne samo u svojoj bašti, nego i u proizvodnieah mnogobrojno izkusovo stekao : da se ovakve bolesti po najviše pokazivaju na ovom drvetju koje se po izdanci stvara. On učeno razglaba, kako izdanci nemogu imati tu snagu ko simenjaće. Izdanci postaju, iz oka žile materine, i premda se ova blizu površine zemljišta nalazi, to prije gori stablo tira, i samo posli nastavi žilice, pa ove neidju u dubljinu već po naravi materinske žile blizu površine, dočim je svako sime od naravi tako udešeno, da se od njegov raztilo novo poradja, i to izviju prije žilice i kasnie stablo, buduć su žilice od naravi opredieljene : da se stablo hrani. Ovo se drve će dakle naravno izvija, i dobije najprije koren iz kog izrastu žile, a na tima vlasi koji hranu iz zemljišta vade; dočim na onima izdancima iz korena vise vlasi, dakle ostaju blizu stabla, neobhaćaju veći prostor, i tako mnogo manje hrane sakupljaju iz zemljišta taj župnik dakle tvrdi : da oni nerade celoshodno koji se na izdanke oslonjaju, jel ovi ne samo okrate život materii, i kus ploda, već i sami krljavim drvetom postaju, i pušljivo voće radjaju, valjalo bi dakle i šljivinjake simenom ponavljati a izdanke za vatru koreniti.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 5-og Pros. : 3' 0" nad O. razto.
Požun 5-og Pros. : 2' 10" nad O. „
V r i e m e : mutno, mrzlo.

Poruke uredništva.

Zagreb. B. zakašnjeno je. Vukovar, M. I. Za drugu svrlu, može se upotriebit, prepisano. Djakovo. B. što se nepetroši prćiuva će se za buduće. Ruma. K. Ostaje to podvezani.